

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1915.

Andra kammaren.

Nr 33.

Tisdagen den 9 mars.

Kl. 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 2 och den 3 innevarande mars.

§ 2.

Herr talmannen gav nu på begäran ordet till

Svar å interpellation.

Chefen för sjöförvarsdepartementet, herr statsrådet Broström, som anförde: Herr talman! Med andra kammarens tillstånd har dess ledamot, herr Thore, till mig framställt följande spörsmål:

1) Vilka åtgärder hava hittills blivit vidtagna för att till skydd för sjöfarten och fisket oskadliggöra i svenska farvatten uppträdande minor?

2) Äro ytterligare åtgärder ifrågasatta för att med mera planmässighet och i större omfattning anordna minsplaning och förstoring av mina för säkerställandet av våra sjörouter och fiskeplatser?

I anledning härav, anhåller jag först att få avlämna följande redogörelse för i svenska farvatten under tiden den 29/10 1914—28/2 1915 iakttagna, till sjöförvarsdepartementet inrapporterade minor jämte uppgift å de åtgärder, som vidtagits för dessas oskadliggörande och sjöfartens tryggande emot kringdrivande minor.

Den första rapporten om iakttagandet av i svenskt farvatten kringdrivande minor inkom till sjöförvarsdepartementet den 29 sistlidna oktober på eftermiddagen, då från Visby meddelades, att en mina iakttagits i närheten av Östergarns fyr å Gottland. Densamma oskadliggjordes genom en till Gottlands ostkust följande dag detacherad jagare. Den 2 och 3 november inrapporterades ytterligare 2 minor iakttagna i samma farvatten. För dessas oskadliggörande beordrades en torpedbåt avgå till Gottland. Denna återvände efter fullgjort uppdrag till Stockholm, medförande de båda oskadliggjorda minorna.

Svar & interpellation.
(Forts.)

Då under den 4 november ännu en mina inrapporterades från Gottland och det föreföll sannolikt, att flera minor kunde förekomma i dessa farvatten, förlades en jagare till Gottland med order att förstöra från Gottlands kuster iakttagna minor. Under första tiden av förläggningen därstädes oskadliggjordes genom denna jagare 3 minor. Enär under tiden den ¹³/₁₁—²⁸/₁₁ några minor icke vidare förekommit i gottländska farvattnen, upphörde sistnämnda dag jagarens förläggning vid Gottland, sedan i Fårösund förlagd kustartilleriofficer erhållit instruktion om oskadliggörandet av minor. Av denna officer har sedermera förstörts eller oskadliggjorts 3 å gottska kusten ilandflutna minor, nämligen en den ¹⁰/₁₂ vid Hoborg, en den ⁹/₁ innevarande år vid Fårö fyr samt en den ²/₂ söder om Visby, varjämte undersökning den ¹⁴/₂ verkstälts angående en föregående dag vid Nårs fyr observerad mina. Vid undersökningen befanns detta vara en ofarlig boj.

Förutom dessa från Gottland inrapporterade minor hava sådana i Östersjön och Alands hav iakttagits å följande områden: i södra delen av Kalmar sund, där en mina den ²⁸/₁₂ exploderat genom slag mot stranden i närheten av Bergqvåra, en vid Torhamn den ⁷/₁ ilanddriven mina, vilken oskadliggjorts genom befälhavande amiralens i Karlskrona försorg, en mina, som den ¹/₂ skjutits i sank från ångaren Vega, varförutom en mina, som iakttagits SO om Utklippans fyr, blivit eftersökt av från Karlskrona utsända torpedbåtar utan att påträffas.

I norra delen av Östersjön observerades den ¹¹/₁ en mina, omkring 20' SO om Landsort, vilken mina under den ¹¹/₁ och ¹²/₁ eftersöktes av torpedbåtar och sistnämnda dag förstördes.

Från Grundkallens fryskepp inrapporterades den ²⁰/₁, att en mina den 18 i samma månad varit synlig i närheten av fryskeppet, varför torpedkryssaren Ornen under den 20—23 undersökte farvattnet kring Grundkallen och vid Alands hav, dock utan att anträffa densamma.

I Hanöbukten observerades den ¹³/₂ av fiskare en mina omkring 4' SO om Hanö. Denna mina oskadliggjordes följande dag av från Karlskrona utsända torpedbåtar.

Utanför Sölvesborg iakttoogs den ¹⁹/₂ en mina, vilken genom en torpedbåts försorg förstördes den 23 i samma månad.

Den ¹⁹/₂ anmälde befälhavaren å ångaren Helge, att han iakttagit en mina 8' SV om Utklippan. Ehuru eftersökt av torpedbåtar från Karlskrona har densamma ej kunnat anträffas, men är det antagligen samma mina, som den ²¹/₂ observerades 8' norr om Utlångan. Denna mina oskadliggjordes av en torpedbåt vid Långören den ²²/₂.

Sålunda hava från den 29 sistlidna oktober tills dato till sjöförsvarsdepartementet inrapporterats 20 st. minor i farvattnen kring Sveriges ost- och sydkust och av dessa hava 14 st. eftersökts och oskadliggjorts genom marinens försorg, en förstörts av en handelsångare, en exploderat vid anslag mot stranden och tre ej kunnat anträffas, under det att en befunnits vara en boj.

Av förutnämnda minor hava 9 st. med säkerhet befunnits vara tyska och försedda med desarmeringsapparat, som då minorna slitas från sin förankring bör göra dem ofarliga. Samtliga dessa minor utom en, å vilken desarmeringsapparaten ej verkat, voro oskadliggjorda redan vid losslitningen från förankringen. En av de anträffade minorna är sannolikt rysk. Densamma var ej försedd med självverkande desarmeringsapparat, varför dessa slags minor torde få anses vara synnerligen farliga även då de råkat i drift.

Svar å interpellation.
(Forts.)

Från farvattnen å Sveriges västkust inrapporterades den första drivande minan den 26 januari, då ångaren Aila inkom till Hälsingborg bogserande en mina, som påträffats i Kattegatt. Denna mina förstördes påföljande dag genom chefens å kanonbåten Skuld försorg.

Den $\frac{1}{2}$ anmälde befälhavaren å ångaren Nautilus, att han iakttagit en mina omkring 6' SV om Nidingarnas fyr. En kanonbåt eftersökte densamma i två dagar utan att anträffa den.

Den 4 och 5 februari inrapporterade fiskare sammanlagt 3 minor synliga utanför Bohuskusten vid Måseskär och Kosteröarna. Av dessa minor hava två oskadliggjorts genom en torpedkryssares försorg, den tredje har ej kunnat anträffas.

Den 6 februari inrapporterades en mina NV om Nordkoster drivande nordvart in på norskt område, varom norska myndigheter blivit underrättade.

I övrigt hava till Göteborg i början av februari månad inkomna ångare rapporterat, att minor varit synliga mellan Skagen och Vinga. Verkställd undersökning härom har åtminstone i ett fall ådagalagt, att det varit kringflytande tomkärl.

Den 1 februari inbogserade ångfartyget Excelsior en i Nordsjön påträffad mina till Göteborg. Då densamma skulle genom flottans försorg oskadliggöras, förorsakades såsom bekant genom olyckshändelse vådasprängning av tändkolven, varvid tre människoliv beklagligen spilldes och flere personer sårades.

Från Skagerack och Kattegatt hava sålunda inrapporterats 7 minor, av vilka 4 genom flottans fartyg blivit oskadliggjorda och en gått in på norskt område samt 2 ej kunnat anträffas.

De å västkusten anträffade minorna torde samtliga varit engelska och försedda med desarmeringsapparat, avsedd att göra dem ofarliga vid losslitning från förankring.

Med anledning av de på senaste tiden i allt större omfattning inkomna rapporterna om drivande minor i farvattnen å västkusten ävensom lämnade uppgifter om minfara söder om Bornholm hava order utfärdats till befälhavande amiralen i Karlskrona samt till befälhavarna för i Oresund och vid västkusten befintliga sjöstyrkor dels att, så snart underrättelse ingått, att mina anträffats, genom lämpligt fartyg eller annorledes föranstalta om minans oskadliggörande, dels att låta under dagen, då väderleken sådant tillåter, med fartyg undersöka farvattnen å kustområdet från norska gränsen till 20' ost om Olands södra

Svar & interpellation.
(Forts.)

udde med hänsyn till befintligheten av kringdrivande minor, varjämte högste befälhavaren över kustflottan och kommandanten i Fårösunds fästning beordrats att låta oskadliggöra inrapporterade minor, den förra i kustfarvattnen från Gävle till Kalmar, den senare vid Gottlands kust.

Jag anhåller nu att få övergå till besvarande av den andra frågan om ytterligare åtgärder för att med mera planmässighet och i större omfattning anordna minsvepning och förstöring av minor för säkerställande av våra sjörouter och fiskeplatser.

För en var med navigering, ström och vindförhållanden i våra farvatten samt vår sjöfart förtrogen torde tydligt vara, att de ovan vidtagna åtgärderna endast kunna bidra till att minska faran för kringdrivande minor. Att åstadkomma fullt betryggande åtgärder mot minfaran inom så vidsträckt farvatten, som här är fråga, torde ej vara möjligt. För att dock i en högre grad än vad hittills blivit gjort söka minska minfaran, särskilt med avseende på de i allt större utsträckning i Skagerack och Kattegatt förekommande minorerna har en konferens, såsom känt torde vara, under 13—15 februari hållits i Kristiania mellan sjöofficerare från Sverige, Danmark och Norge med ändamål, att närmare överlägga om de åtgärder, som från de nordiska rikenas sida anses ytterligare böra vidtagas.

Såsom resultat av denna överläggning framställdes följande förslag:

Vart och ett av de tre länderna bör hastigast möjligt lämna de två andra länderna upplysningar om de erfarenheter, som göras beträffande kringdrivande minor, samt insända beskrifningar på funna minor m. m.

Varje land bör låta utfärda erforderliga kungörelser till handelsfartyg och kustbefolkningen, innehållande: anmodan att telegrafiskt underrätta resp. myndigheter om drivande eller ilandflutna minor och torpeder med angivande av plats och tid för deras iakttagande; varning för att inbärga eller undersöka sådana minor eller torpeder; uppmaning till fiskare, att minor, som fastna i fiskredskap, icke böra av dem försöka lossgöras för att bärga fiskredskapen; meddelande att oskadliggörande av mina inom territorialgränsen endast bör verkställas av därtill speciellt avsedd personal; samt varning för beskjutning av minor på kortare håll än 1,000 meter.

Slutligen borde såsom ett medel att förminska minfaran patrullering i farvattnen verkställas för iakttagande och förstörande av drivande minor, varvid Norge borde patrullera farvattnet mellan Lindesnäs och svenska gränsen ut till omkring 6 nautiska mil från land, Sverige farvattnet längs med svenska kusten i Skagerack och Kattegatt samt området Læsö—Trindels fyrskepp—yttre Tistlarnas fyr—Vinga fyr—mot Skagens rev fyrskepp samt Danmark längs vanliga ångfartygsrouten från Hanstholmen till Skagens rev fyrskepp dock icke längre än 6

nautiska mil från Hanstholmen och 4 nautiska mil från Hirschals och Höjens fyr. *Svar å interpellation.*

Denna patrullering skulle igångsättas snarast möjligt och icke indragas utan att de båda övriga länderna erhållit kännedom därom. *(Forts.)*

I samband härmed framhölls att, emedan patrulleringen endast kan utföras under dager och i siktbart väder, densamma icke kan bliva fullt betryggande mot minfaran.

Med anledning av dessa förslag hava följande åtgärder, förutom de redan förut nämnda, från svensk sida blivit vidtagna.

Kommerskollegium har anbefallts utfärda cirkulär, innefattande föreskrifter i huvudsaklig överensstämmelse med minkonferensens förutnämnda förslag.

Detta cirkulär har i erforderligt antal exemplar tillställts följande myndigheter och korporationer: 1) Kungl. Maj:ts befallningshavande i Göteborgs och Bohus samt Hallands län till sjöfarandes och kustbefolkningens inom respektive län kännedom; 2) sjömanshusen i riket (belägna vid kusten) till sjöfarandes och kustbefolkningens kännedom; 3) Kungl. Lotsstyrelsen och Kungl. generaltullstyrelsen för vederbörandes kännedom; 4) Sveriges redareförening och svensk skeppsrederiförening för segelfartyg till sjöfarandes kännedom.

Berörda cirkulär har därjämte bringats till vederbörandes kännedom genom tidningspressen.

Bevakningsfartyget Skagerack jämte en förhyrd ångträlare, som bestyckats med kanon för beskjutning av minor, hava beordrats att under dager verkställa sökning efter och oskadliggörande av drivande minor i Skagerack och Kattegatt på området Læsö—Trindels fyrskepp—yttre Tistlarnas fyr—Vinga fyr—mot Skagens rev fyrskepp.

En officer från flottan har kommenderats att leda minsökningsarbetet och därjämte har vartdera fartyget tilldelats en artilleri- och en minmatros för att sakkunnig personal skall finnas tillgänglig.

Enligt från Norge och Danmark ingångna meddelanden hava även i dessa länder fartyg utrustats i och för minsökning inom de områden, som vid konferensen i Kristiania blevo föreslagna.

Härjämte är avsikten att, i den mån underrättelser ingå från Norge, Danmark eller från annat håll och om så skulle befinnas ändamålsenligt, utfärda närmare meddelanden om de områden, varest drivande minor i större omfattning påträffats, samt angående vunna erfarenheter om desamma.

Såsom av den nu lämnade redogörelsen framgår, hava alla erforderliga åtgärder, som nu kunna ifrågasättas till minskande av minrisken i våra farvatten, blivit vidtagna. Skulle emellertid framdeles minrisken ökas, kommer regeringen givetvis att utan dröjsmål vidtaga sådana mera omfattande åtgärder för

Srar & interpellation. sjöfartens och fiskets skyddande mot minfara, som av de ändrade förhållandena kunna betingas.
(Forts.)

Härpå yttrade

Herr Thore: Herr talman! Jag ber att få framföra mitt tack till herr statsrådet och chefen för sjöförsvarsdepartementet för de lämnade fylliga upplysningarna angående de åtgärder, som vidtagits och ämna vidtagas för att övervinna eller i största möjliga mån begränsa de svårigheter, som förefinnas för sjöfart och fiske till följd av minfaran. Även om de anträffade minorerna i regel ha varit ofarliga, alltså konstruerade enligt Haagkonferensens bestämmelser, har detta sakförhållande dock kunnat konstaterats först sedan minsplaningarna på allvar sattes i gång. Dessförinnan måste varje område, där minor rapporterats, anses synnerligen farligt för sjöfarten. Genom de åtgärder, som vidtagits för uppfiskande och förstöring av minor och som, enligt vad herr statsrådet meddelade, alltjämt komma att fortgå, så länge minfara kan anses vara vid handen, har en betydligt ökad trygghet och säkerhet uppnåtts för fartyg i våra kustvatten. Detta sakförhållande är av en mycket stor vikt att konstatera, nu när kusttrafiken av segel- och ångfartyg åter skall börjasättas i gång. Bland annat är det av betydelse därför att, om denna sjöfart utan störning av minfara kan fortgå, det tryck, som nu vilar på vår järnvägstrafik, i någon mån därigenom kommer att lättas. Det är att önska, att de minsplaningar och minsprängningar, som nu pågå, samtidigt som de fortsattes någon tid framåt även utsträcktes till de områden av Östersjön, där minfara möjligen framdeles kan uppstå till följd av islossningen.

§ 3.

Herr statsrådet *Broström* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

- nr 49, angående anskaffande av viss artilleriemateriel; och
- nr 56, angående pension till förre båtsmannen Jonas Lindberg.

Dessa propositioner bordlades på begäran.

§ 4.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition, nr 50, angående anslag till vissa byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar m. m.

§ 5.

Härefter föredrogs och lades till handlingarna bevillningsutskottets memorial, nr 9, i anledning av kamrarnas skiljaktiga be-

slut rörande utskottets memorial, nr 7, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande utskottets betänkande, nr 4, i anledning av väckt motion om vissa ändringar i gällande bestämmelser om skyldighet att lämna uppgifter till ledning vid taxering.

§ 6.

Vidare föredrogos, men bordlades åter bankoutskottets utlåtanden och memorial nr 10—17, lagutskottets utlåtanden nr 9—12, jordbruksutskottets utlåtanden nr 14 och 15, andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande nr 1 samt andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 4.

§ 7.

Ordet lämnades härefter på begäran till

Interpellation.

Herr Bäckström, som yttrade: Herr talman, mina herrar! I skrivelse av den 3 juni 1908 anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte så snart som möjligt låta anställa en allsidig utredning rörande vilka kommuner, som ägde alltför ringa ekonomisk bärkraft i förhållande till dem ålagda skyldigheter för ändamål, de där tillika kunde anses vara statsändamål, samt därefter för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen gäve anledning.

Denna skrivelse föranledde genast en förberedande statistisk utredning. Men då riksdagens skrivelse åsyftade en fullständig revision av den kommunala beskattningen, föranstaltade den år 1910 sittande regeringen om dels en utarbetning genom sakkunnig om en översikt över kommunalbeskattningens utveckling och nuvarande gestaltning inom vissa främmande länder, dels tillkallande av sakkunniga att inom finansdepartementet biträda med utförande av de arbeten, vilka för lösningen av kommunal-skattefrågan kunde anses erforderliga.

Av dessa utredningar är den statistiska rörande landskommunernas och köpingarnas bärkraft avslutad. Huru långt övriga nyssnämnda utredningsarbeten fortskridit, är mig icke bekant, men av de upplysningar, som på officiell väg av denna kammars fjärde tillfälliga utskott inhämtats från den s. k. kommunal-skattekommittén, är en ganska avsevärd del av dess omfattande arbetsuppgift långt ifrån slutförd.

Och den plan, efter vilken arbetet i fråga fortgår, synes mig icke ägnat att inom rimlig tid föra till huvudsaken i kommunal-skatteproblemet: utjämning av skattetrycket olika landskommuner samt land och stad emellan. Kommunalskattekommitterade synas hittills ha sysslat med utarbetande av förslag till lagstiftning om kommunal skattskyldighet och taxering, därvid särskilt frågorna om inordnande i det kommunala skattesystemet av särskild värdestegringskatt å jord samt av skogs-

Interpellation. accisen vunnit handläggning. Under nästkommande år skulle följa beredningen av frågan om lindring i kommunernas absoluta skattetyngd och därmed sammanhängande detaljer.

(Forts.)

Att i möjligaste mån rätt tillämpade, likformiga och rättvisa taxeringsgrunder för alla beskattningsföremål inom en kommun är av stor betydelse, när det gäller åtgärder för reglering av skattebehovet och skattetrycket, inser en var, men att några stora upptäckter av ett endast *nominellt* skattetryck i stället för ett *verkligt* i de skattetyngda kommunerna komma att bli frukten av nya taxeringsgrunder eller att några avsevärda lättnader och utjämningsar skulle kunna påvisas genom budgettekniska åtgärder, såsom kommitterade tyckas antaga, måste beivras.

Det grundläggande för ett utredningsarbete angående kommunalskatterna borde väl vara att bestämma, vilka utgifter, som böra utgå från kommunerna och vilka, som böra åvila staten, ty detta är väl viktigaste förutsättningen för ett allsidigt bedömande av frågan om skattetryckets jämnhet och tyngd. Att, såsom kommitterade, föreslå inordnande av nya skattegränar, om vilkas lämplighet som kommunala skatteällor de sakkunniga stå mycket tveksamma, innan det blivit något så när bestämt för vilka ändamål skatter böra utgå till kommun och till stat, synes egendomligt och kommer helt visst att fördröja vinnandet av önskad utjämningsar i det kommunala skattetrycket.

Vid 1912 års riksdag framlade emellertid den Staaffska regeringen i känslan av frågans vikt och behovet av dess snara lösning en kungl. proposition om en provisorisk lindring medelst statsunderstöd åt de mest skattetyngda kommunerna. Genom bifall till en på denna kungl. proposition grundad reservation inom statsutskottet antog andra kammaren det framställda förslaget i huvudsak, men genom första kammarens avslag å samma reservation föll detsamma.

Sedermera har det viktiga ärendet i olika formulering upprepade gånger genom motioner av herr R. Hamilton m. fl. förts fram inför riksdagen, så ock vid den innevarande. Och folket ute i landet står allt enigare i fråga om att erkänna såväl, att sakernas nuvarande ordning är ohållbar och att något med nödvändighet måste göras till lättnad för de mest skattetyngda kommunerna, som ock att regeringsförslaget av 1912 var ett ord i rätt tid och att de missförhållanden, som dåvarande regeringen och andra kammaren ville, om ej helt avhjälpa, så åtminstone i någon mån häva, är från år bli allt mera skriande och hota stora delar av vår landsbygd med en avfolkning, som måste leda till det helas skada. Och man har ute i landet svårt att förklara den tydliga motsägelse, som ligger däruti, att man enhälligt erkänner vådorna av att städerna, industriorterna och främmande länder oavlätligen suga till sig vår landsbygds arbetsdugligaste folk men på samma gång försummar att avhjälpa de missförhållanden, som göra landsbygden så föga lockande och bin-

dande, däribland ej minst det mångenstädes olidliga skatte-trycket. *Interpellation.*

(Forts.)

När denna fråga tidigare varit under debatt i riksdagen, ha motståndarna till reformförslagen städse avvisat dessa med att framhålla, dels att den för kommunalskatte- och utjämningsfrågan erforderliga statistiken med därtill hörande kommentarer ännu icke föreligger i fullständigt skick, så att någon tillförlig grund för bedömande av vilka kommuner, som äro i verkligt behov av understöd, icke kunnat vinnas i följd av olikformigheten i jordbruksfastighetstaxeringen, uppdelningen av skattepliktig inkomst av rörelse, som bedrivs inom två eller flera kommuner, och räknenskapsföringen inom de skilda kommunerna, dels att ett provisorium vore meningslöst, då det kunde avse endast de få år, som återstå, tills frågan i dess helhet blir löst, och ganska betänkligt, då det föregrepe den pågående utredningen och gäve på hand något, som riksdagen sedermera kanske funne outförbart, och dels att frågan sammanhänger så intimt med påtänkta omorganisationer av fattigvårds- och folkundervisningsväsendet samt ålderdomsförsäkringen och sundhetsvården, att man bör bida resultatet av de olika utredningarna härom, innan något göres för skatteutjämningsfrågan.

Huru sant åtskilligt av detta må vara — talet om betydelsen av olikhet i taxering och bokföring inom olika kommuner är ganska överdrivet och de hittills gjorda förespeglningarna om en snar lösning av kommunalskatteproblemet vilseledande — och vilka utvägar man än, då utredningsförslagen föreligga, kommer att välja för avlyftande och utjämning av vissa kommunerna nu åvilande bördor av allmän natur genom dessas överflyttande antingen på riket i dess helhet eller på länen eller landstingsområdena, så måste tiden nu anses vara nog långt gången för vidtagande av några reella åtgärder i nämnda riktning, ty de stora förväntningar, med vilka man redan länge nog ute i landet motsatt kommunalskattefrågans lösning, kunna icke längre tillfredsställas med löftesrika förespeglningar och talet om ideliga utredningar. Det är en statsangelägenhet av största vikt att snarast råda bot för det olidliga trycket av skattetungan i ett stort antal landskommuner, ty missförhållandet i fråga beror icke på vederbörande kommuners sätt att handhava sina ekonomiska angelägenheter utan orsakas i synnerhet av att beskattningsområdena äro för små och att kommunerna betungas med alltför stora utgifter för ändamål, som rätteligen höra staten till. Så stego år 1911 utgifterna för dessa, nämligen för kyrka, folkskola och sundhets- och fattigvård till icke mindre än 89,1 % av landskommunernas samtliga utgifter, medan för stadskommunerna endast 29,8 % av deras utgifter gingo till motsvarande ändamål, och enbart posten för folkskolan uppgick för de förra till 43,9 % av samtliga utgifter, medan de senare icke behövde lämna mera än 10,4 % av sina utgifter till folkskolan. Reflektionerna göra sig själva.

Interpellation.
(Forts.)

Då såväl principen om det berättigade uti, som behovet och nödvändigheten av att skattetyngda kommuner erhålla lindring genom statens ingripande ju redan äro erkända genom av riksdagen beviljade anslag till betungade våghållningsdistrikt, och då en rättfärdigare sakernas ordning icke i det hela behöver medföra ett ökat skattetryck utan blott en rättvisare fördelning av redan utgående skatter, tycks det ödesdigra dröjsmålet med frågans realiserande huvudsakligen bero på att de igångsatta utredningsarbetena bedrivs alltför långsamt och — vad ännu betänkligare är — med en planläggning och efter principer, som till sist kanske verka förryckande på hela frågan. Riksdagen synes mig i följd härav rent av nödsakad att slå in på en provisorisk lösning av vissa detaljer uti det kommunala skatteproblemet.

Den finansminister, som innehade ämbetet år 1912, uttalade den förhoppningen, att förslag till ny kommunalskatteförordning skulle kunna framläggas år 1915. Vi skriva nu 1915, men något sådant förslag ha vi visst icke att vänta i år och helt visst icke heller 1916 eller 1917. Då frågan om provisoriska åtgärder för skattebördornas utjämning alltid avfärdats med hänvisning till den snart förestående lösningen av kommunalskatteproblemet i dess helhet och samma motiv för avslag på vid denna riksdag i ämnet väckta förslag är att förvänta, ehuru reformerna i fråga ännu kanske ligga i ett obestämt fjärran, anhåller jag vördsamt om kammarens tillstånd att — om möjligt utan föregående bordläggning — få till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet framställa följande fråga:

Har riksdagen att förvänta, det Kungl. Maj:t med hänsyn till det lika olämpliga som orättfärdiga uti det ojämna skattetrycket på landsbygden vidtager sådana åtgärder, att den har att under innevarande valperiod motse något regeringsförslag till en kommunalskattereform, varuti frågan om utjämning av de stora olikheterna i den kommunala beskattningen och om nedbringande av det mångenstädes abnormt höga skattetrycket får den framskjutna plats, dess vikt och nödvändigheten av dess snara lösning betingar?

Denna anhållan bordlades.

§ 8.

Herr *Molin* i Dombäcksmark avlämnade en motion, nr 203, angående omorganisation av riksdagsarbetet.

Denna motion blev på begäran bordlagd.

§ 9.

Vid härpå skedd föredragning av ett från första kammaren ankommet protokollsutdrag, nr 149, innefattande delgivning av nämnda kammares beslut över dess första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 3, angående skrivelse till Konungen om åvägabringande av ändamålsenligare bestämmelser rörande överföring av flyttningsbetyg m. m., beslöt andra kammaren hänvisa detta ärende till sitt första tillfälliga utskott.

§ 10.

Härefter föredrogs ett likaledes från första kammaren ankommet protokollsutdrag, nr 153, innefattande delgivning av dess andra tillfälliga utskotts utlåtanden, nr 4, med anledning av en av herr Hallberg väckt motion, nr 57, angående skrivelse till Konungen i fråga om förbud mot införsel av fjädrar av vilda fåglar; och beslöt andra kammaren hänvisa detta ärende till behandling av sitt andra tillfälliga utskott.

§ 11.

Till bordläggning anmäldes andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtanden, nr 3, på grund av kammarens återremiss av utskottets utlåtande nr 2, i anledning av herrar Henriksons och Elissons motion, nr 91, samt herr Molins i Dombäcksmark m. fl. motion, nr 169, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående rätt till en fri resa till och från hemorten för till tjänstgöring inkallade värnpliktiga och landstormsmän.

§ 12.

Justerades protokollsutdrag.

§ 13.

Ledighet från riksdagsgörömaålen beviljades herr *Olofsson* i Digernäs under 6 dagar fr. o. m. den 11 mars.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3,42 e. m.

In fidem
Per Cronvall.